

83

K-2

АНГ РУСКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

N. 2

АБУ КАСИМОВІ КАПЦІ.

АРАБСЬКА КАЗКА

НАПИСАВ

І В А Н Ф Р А Н К О .

Ukrainian Club
"Nasha Chata"
INC.
Buffalo, N. Y.

ABU KASSIM'S SLIPPERS

Друге, поправл

У ЛЬВОВІ, 1902.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під варядом К. Беднарского.

Переднє слово.

Віршоване оповідане „Абу Касимові капці“ виходить отсе другий раз накладом Руского Педагогічного Товариства, а крім того було минулого року видане для українського люду в Росії, у Черкасах. Перше видане, що вийшло в 1895 р. у Львові, дождало ся дуже похвальної оцінки і подрібного розбору з боку чоловіка, що більше всіх иньших Українців тямить у східніх мовах та письменствах, д. Агафангела Кримського, професора арабської мови в Лазаревськїм інституті в Москві. Д. Кримський, висловляючись дуже прихильно про загальний колборит мойого оповідання і про ту основну думку, яку я сплкував ся віднайти в тім орігіналі, що з нього взята його канва, підніс заравом деякі помилки, в які легко було впасти чоловікови невченому в арабській мові і які я ось тут здебільшого цовиправляв. За ті вказівки складаю щирυ подяку нашому шан. Землякови.

В своїм розборі на мою книжечку д. Кримський порушив питане про те, відки я взяв отсе оповідане? Йому звісні були — показало ся — тільки російські його переповідки, яких знов я не бачив ніколи. Думаючи, що вказівка на мої жерела влекшить оцінку моєї праці, я роблю сим разом те, що повинен був зробити при першому виданю.

Отже певно буде несподіванкою для шан. арабіста, коли скажу, що у-перве з оповіданем про Абу Касимові капці я познайомився ще будучи учеником IV гімназійальної класи в Дрогобичі, познайомився з уст неписьменного передміщанина Жука. Замість Абу Касима він називав героя Казоємом і замість капців говорив „сапоги“. „Послухайте тепер за Казоємові сапоги!“ — Так розпочав він своє оповідання, коли при сьвяті у нього зібралося багато передміської молодіжи, таких же неписьмених парубків і дівчат. Усі слухали й реготали. Я також. Я не питав Жука, відки він узяв се оповідання, але догадуюся по слові „сапоги“ що він мусів 1849 р. чути його від „Москалів“, що йшли через Дрогобич на Угорщину і стояли постоем у його хаті, і про яких він згадував часто й залюбки, хоч оповідав і про зовсім негарні їх діла.

Пізнійше довгі літа я не стрічався з сею казкою, тай не до казок мені було. Аж 1894 р., будучи в Відні, я купив у одній антикварній давню німецьку збірку арабських казок пз. „Тисяча і один день“ (Tausend und ein Tag. Morgenländische Erzählungen, aus dem Persischen, Türkischen und Arabischen nach Petits de la Croix, Galland, Cardonne, Chawis und Cazotte, dem Grafen Caylus und Anderen übersetzt von F. H. von der Hagen. Zweite wohlfeilere Ausgabe. Prenzlau 1835). Ця збірка мало що не така довга як її титул, бо обіймає 11 не зовсім малих томиків і була, як сказано в титулі, зліплена зі східних оповідань, поперероблюваних на французьке ще в XVIII віці. Отож у 4-тім томі цієї збірки я й віднайшов свого старого знайомого „Казоєма“. З огляду, що старе Гафенове видання тепер досить рідке, подаю тут се оповідання в дословнім перекладі і з іменами

власними в тій формі, яку в своїй рецензії признав хибною д. Кримський, а яку я знайшов у своїм старомоднім та неவிбагливим жерелі. Читаємо там на стор. 324 — 331 ось що :

Історія пари пантофлів.

Жив у Багдаді старий купець на імя Абу Казем Тамбуріфорт, славний своїм скупарством. Хоч був дуже багатий, то про те одягав ся в саме лахміте, його турбан з грубого полотна був такий брудний, що його колір годі вже було розпізнати. Але між усіми частинами його одягу його пантофлі звертали на себе найбільшу увагу цікавих. Їх підоснови були попідбивані грубими цвяхами, пришиви всюди були полатані. Певно славний корабель Аріо не складав ся з так багато кусників, як ті пантофлі, а від 10 літ, від коли служили вони як обув, найзручніші багдадські полатайки висилювали всю свою штуку, щоб стягати до купи їх розвалини. Через те вони зробили ся такі тяжкі, що ввійшли навіть у приповідку, і коли хто хотів означити щось важке, то все брав для порівняня Каземові пантофлі.

Одного дня, коли той купець ходив по міському базарі, трапилось йому купити значну купу кришталю. Він добив торгу, бо був корисний. Кілька день потому він довідав ся, що один задовжений продавець пахоців як остатню запомогу має на продаж іще лише рожеву воду. Скористав отже з нещастя того бідолахи і купив у нього всю його рожеву воду за половину вартости.

Сей блискучий інтерес впровадив його в дуже добрий настрій. Та замість звичаєм східніх купців ушанувати корисний інтерес гостиною, він надумав краще піти до лазні, де вже не був досить давно.

Коли роздягав ся, сказав до нього один його приятель або такий, якого він уважав своїм приятелем (де там у скупаря приятелі!), що його пантофлі зробили його прислівем цілого міста і слід би вже йому купити собі нові.

— Та я давно вже думаю про се, — відповів Казем. — Та тільки коли придивлю ся гаразд, то вони не такі ще подерті і можуть іще служити якийсь час.

За такою розмовою він роздяг ся і пішов до купальні.

Поки там мив ся, прийшов багдадський кадї купати ся. Казем вийшов із купальні перед ним і подав ся знов до передпокою. Тут він убрав ся, але на дармо шукав своїх пантофлів: замість них стояли на їх місці новісінькі папучі. Наш скупиндрияга подумав собі (бо таке було його бажане), що се дарунок того, хто так щиро напаминав його, і надів гарні папучі, які ощаджували йому прикрости купувати самому нові, і радісно пішов собі з лазні.

Коли кадї викупав ся, кинулись його слуги шукати папуч свого пана, та дарма; знайшли лише колодковаті капцюгани, в яких зараз пізнали Каземові пантофлі. Придверники побігли за злодієм, ухопили його з поличним і привели назад. Кадї взявши свої пантофлі назад, відправив його до в'язниці. Казем мусів викупити ся, а що його вважали що найменше таким же богачем, як скупарем, то коштувало се його не дешево.

Вернувши назад до дому, кинув засмучений Казем свої пантофлі до ріки Тиґра, що плила під його вікнами. Кілька днів потім витягли рибакн свою сіть тяжшу як звичайно і знайшли в ній Каземові пантофлі. Цьвяхи, якими вони були підковані, наробили в очах сіти не

мало спустошення. Рибакі, сердиті на Казема та на його пантофлі, надумали кинути їх йому до хати крізь отворене вікно. Кинені з розмахом пантофлі вдарили по фляшках уставлених на примурку і звалили їх до долу; фляшки побили ся, а весь рожевий олійок пропав.

Хто здужає, нехай уявить собі біль Казема на вид такої руїни.

— Прокляті пантофлі! — крикнув він микаючи собі бороду, — вже ви не будете більше робити мені шкоди.

Сказав се, взяв рикаль, викопав у своїм саду яму й закопав там пантофлі.

Один сусіда, що вже давно мав його на пеньку, побачив, як він порпав ся в землі, побіг зараз і дав знати намісникови, що Казем у своїм саду викопав скарб. Більше не було треба нічого, щоб розпалити намісникову захланність. І хоч як божив ся наш скупиндряга, що не знайшов ніякого скарбу, лише хотів закопати свої пантофлі, колиж бо в намісника вже розгорівсь апетит на золото, і бідолашний Казем мусів знов окупити свою свободу дуже грубою сумою.

В розпучі посилав він тепер свої пантофлі з усього серця до дідька, далі пішов і кинув їх у водопровід геть далеко за містом: сим разом — думав собі — ніяка жива душа не дізнає ся вже про них. Але чортик, що доси невтомно робив йому погані пакости, заволік пантофлі просто в головну трубу водопроводу, так, що вони спинили доплив води. Доглядачі водопроводу поспішили на місце, щоб направити лиху, знайшли Каземові капцюги, занесли їх до намісника й заявили, що з них пішло все лиху. І знов властивця нещасних пантофлів запроторили в тюрму й засудили ще на більшу грошеву пеню, ніж оба попередні рази.

А намісник покаравши переступ не хотів задержувати нічєї власности і щиросердно віддав Каземови його коштовні пантофлі.

Казем бажаючи нарешті увільнити ся від усіх бід, яких вони наробили йому, постановив собі спалити їх. Та що вони були набрякли водою, то поклав їх на плоскім дасі свого дому, щоб висохли на сонці.

Та нещастє ще не всі свої стріли випустило на нього, а остатня, яку воно ховало доси, була найболючійша. Сусідський пес побачив пантофлі, скочив із даху свого господаря на дах скупаря, вхопив один пантофель у палець і граючи ся ним упустив його на вулицю. Проклятуший важкий пантофель упав як раз на голову вагітній жінці, що проходила по при дім: перестрах і сила удару зробили те, що скалічена жінка поронила дитину. Її муж подав ся з жалобою до суду, і Казема засудили на грошову кару, вимірену відповідно до вчиненого нещастя.

Тоді він пішов до дому, приніс оба пантофлі і держачи їх у руках промовив до судії так сердито, що судія аж розсміяв ся:

— Отсе та нещасна причина всього мого лиха! Ті прокляті пантофлі довели мене до жебрацької торби. Прошу вас видати тепер такий вирок, щоб від сьогодні мене не карано більше за нещастя, яких вони — я в тому певен — іще нароблять.

Судія не міг відмовити його просьбі; та Казема дорого коштував той досвід, як то небезпечно не міняти пантофлів у цору.

Прочитавши се оповіданє кождому легко буде зміркувати, де і на скілько я відбіг від нього. Поперед усього я не бажав зупиняти ся на тій дуже мілкій моралі, яку випровадив із оповіданя — не знаю вже, чи арабський автор, чи його французький або німецький порерібник (бож певно арабський текст тут не передано дословно, а лише коротеньким витягом). Я глянув на ту комічну історію з її трагічного боку і не вменшаючи комізму силкував ся вивести на верх її трагізм власне в психольогії скупаря та в устрою тої орієнтальної суспільности, серед якої відбуває ся подія. Деспотизм, підкупність урядників, безправе одиниці виплоджує фаталістичний сьвітогляд і нахил до містицизму. Сюди, в сей сьвіт вірування тікає й Абу Касим, зруйнований матеріально через гру випадків, а властиво через урядове здирство. Критика фахового орієнталіста проф. Кримського зазначила, що я добре вгадав ту психольогію.

І ще слівце про кінцеву фразу моєї поемки. Проф. Кримський закидає їй несуразність, бож у часах халіфів, у яких іде оповіданє, годі ще говорити про Турків і тим паче про турецьких сьвятих. Про те я лишив сю фразу, бо в ній характеризуєть ся не час події, а наше народне розумінє її: турецький сьвятий у нашій і польській нар. приказці значить голяка, чоловіка без мастку (*goły jak turecki święty*). Нехай і так, що в віднесеню до Абу Касима ся фраза — анахронізм, але для нашої публіки вона добре характеризує власне те положенє, в якому він опинив ся, а разом цілій поемці дає значінє показу: як то чоловік сходить на „турецького сьвятого“.

Іван Франко.

АБУ ҚАСИМОВІ ҚАЛДІ.

I.

Хто такий був Абу Касим і як виглядали його капці.

У Багдаді славнім місті,
Тому літ не сто, не двісті,
Як халіфи¹⁾ ще жили,
Був вдовець, стара катряга,
Та такий вам скупиндряга,
Що шукать по всій земли.

Хоч багатий був як рідко,
То ходив брудний як дідько,
І обдертий як жебрак:
Сороччище чорна, груба,
Ледво руб держить ся руба,
А штанищі мов райтак.²⁾

Лисину замісь турбана³⁾
Обвивала шмата драна,
Ветха — й кодїру не знать;
Плащ — верета-перетика,
Шпилька з терня, пояс з лика —
Хоч у просо, шпаки гнать.

¹⁾ Халіфами звались магомеданські володарі, що були
заразом царями і головою церкви.

²⁾ Райтак — решето з великими дірками.

³⁾ Завій, який Араби носять на головах замісь шапки.

Звав ся дід той Абу Касим,
Був купець собі, не блазень,
Пахощами торгував.
Як по місті йшов часами,
Всякий люд за ним юрбами
Біг і дивом дивував.

Та найбільше всіх уваги
У старого скупиндряги
Його капці знай тягли:
Але капці-ж бо то, капці!
Що мабуть ще дідьчій бабці
Шлюбним обувом були.

Відки Абу Касим взяв їх,
Кілько літ уже вживав їх,
Сего не затамив сьвіт;
Знали лиш шевці багдадські,
Що ті капці чудернацькі
Латали вже з десять літ.

Що там прищіпок без міри!
Що там дратви, що там шкіри
Шевські руки уплели!
Десять раз підшви клали,
До старих нові шпиляли,
Щоб міцнійшії були.

А під десять шкір тих, братку,
Абу Касим на остатку
Цьвяхів густо сам набив,
Тай то цьвяхів з головками,
Мов цибулі з чесниками, —
На уряд коваль зробив.

І обцаси тож незгірші:
Мов копита що найширші,
Оттакий лишали слід;
Пришви дубельтово шиті
Так були латками вкриті,
Наче дуб, корявий дід.

Носвий ковчег — я певен —
Стілько лат не мав і бревен,
Що ті капці-шляпаки;
Подабали на колоду,
А тяжкі були до ходу,
Наче проса два мішки.

Тож то мир увесь зглядав ся,
Як в них Касим прокрадав ся
Вулицями на базар,
Як потів бідак і сапав,
Ноги тяг, що ледво шляпав,
Мов за кару кайданяр.

Капці тії так всі знали,
Так їх часто споминали,
Що прислівем стались в мить:
Як тяжке щось мав хто в гадці:
„Се як Касимові капці,
Сего я не втну зробити.“

Слухайте-ж, як доля ненька
Тими капцями злегенька
Скоботать його взяла,
Поки всі гидкі й болющі
Злих привичок шкаралющі
Потрощила й розмела.

II.

Як Абу Касим на ліцитації купив собі біду.

Раз базаром Абу Касим
В день торговий ледво лазив,
В своїх капцях ноги тяг,
Та торгу він знай пильнує!
Тут продасть, там знов купує,
Все снуєсь по вулицях.

В тім забили барабани
І валить народ юрбами
Там, де возний судовий
Став на бочку й викрикає:
„Хто охоту й гроші має,
Най іде в базар новий!

„У базарі, добрі люде,
Ліцитац'я зараз буде!
Там купець єсть Бен Омар;
Пахощами він торгує, —
От у него ліцитує
Суд за довг увесь товар.“

Мусульмани тее чують,
Ті жаліють, ті кепкують,
Та ніхто не поспіша.
„Пахощі, се бабське діло!
Нам на те, щоб грішне тіло
Прокормить, нема гроша!“

Та один лиш Абу Касим
Вчувши се аж скочив разом,
Мов підріс і просьвітлів.
„Пахощі, та й то хороші!
Продадуть за пєсї гроші!
Коб на час я долетїв!“

І вже са́па і вже фу́ка,
Шкандибає і штильгука
В Бен Омаровий базар...
Тут спіткне ся, тут офукне́сь,
О прохожих лобом стукне́сь,
А біжить мов на пожар.

Прибігає — не витає́сь,
Тільки про товар питає́сь
Та розвідує ціну.
В тім Ома́р до него сходить
І на бік його відводить
На хвилиночку одну.

„Друже любий, Абу Касим!
Бачиш, що за горе разом
Впало наче з неба грім
На мій дім! Та їй же Богу,
Най вломаю зараз ногу,
Як я сам що винен в тім!“

„Знаєш сам — купець я чесний,
Але трафивсь друг облесний,
Я за него заручив;
Вчора мав він довг сплатити, —
Ну, і втік! І ось, гляди ти,
В що мене він затащив!“

„Друже любий, Абу Касим!
Поратуй мене сим разом!
Словечко одно скажи,
Що сплатиш сей довг за мене!
А то горенько нужденне
Жде мене в тюрмі, в вежи!

„Та самому-б ще терпіти
Пів біди! А жінка, діти!
Адже все спліндрують тут!
Так що нам хоч зараз гинуть,
Хоч із моста в воду плигнуть...
Сяк чи так — нам всім капут.“

Та не зрушив скупиндриягу!
Замість взяти на розвагу
Його просьбу, його плач,
Він промовив: „Кумцю любий!
Я? Тебе спасать від згуби?
Чи ж то я такий богач?“

І лишивши Бен Омара,
Він спішить, де возних хмара
Ліцитацію вела,
І рожевого олійку
Величезную сулійку¹⁾
Власне на продаж внесла.

Сей олій з Шірасу²⁾ просто
Варт був певно пястрів³⁾ зб-сто, —

¹⁾ Сулій — велика фляшка, бутля.

²⁾ Шірас — головне місто Персії, славне своїми рожами, в яких видобувають дорогоцінний рожевий олійок.

³⁾ Пястр — арабська монета, трохи менша від нашого гульдена.

Та ніхто не купував:
Абу Касим скупарисько
Безсумлінно всю бутлисько
За три п'ястри торгував.

Дав три п'ястри, в міх бутлище,
Та домів коби чим швидше, —
Наче з краденим летить.
А Омар зітхнув тай шепче:
„Бог тобі за добре серце
Ще й з процентом заплатить!“

III.

Як Абу-Касим перший раз позбув ся своїх капців.

От таке добро здобувши,
Про товариша забувши,
Абу Касим страх зрадїв.
Щоб всі бачили, що справив,
Цінну бутлю він поставив
У вікні, де сам сидїв.

Сам він взяв ся міркувати,
Як би відпразникувати
Славний сей здобуток свій?
Дать на Боже? Учту справить?
Нї, про се й не думав навіть.
„В лазню я піду як стій!“

Дім як слід позамикавши,
І за пояс ключ заткавши,
В лазню почалапав він.
Тут за вступ прийшлося платити, —
Плюнув, буркнув щось сердитий,
Мов би гризти мусїв хрін.

В лавні служба вже пильнує:
Той у него капці зве,
Сей знімає драний плащ,
Третій ноги натирає,
Той щось в крижах направляє,
Аж хруснув у спині хрящ.

Поки там служебні руки
Скупаря беруть на муки,
Мажуть, правлять, місять, труть,
Аж підходить звільна к ньому
Друг один — чи то скупому
Він таким здавав ся був.

Привитались, розмовляють,
Сее-тее споминають.
Далі друг сьміяється став:
„Абу Касим, любий друже,
Тії капці — час вже дуже,
Щоб ти иньші капці мав!

„Глянь! Сеж дійснії почвари!
Їм нема в Баїдаді пари:
Кльоци шкіряні якісь!
Ти-ж бо чоловік маючий, —
Справ собі як слід папучі,
В кандалах отих не лїзь!“

„Правда, друже!“ — Касим каже. —
Я вже й сам нераз, а якже,
Про те думав, як на гріх:
Але, знаєш людську вдачу!
Як старі ті капці бачу,
То мені щось жалко їх.

„Так уже я з ними зжив ся!
А як добре придивив ся:
Таж вони ще добрі скрізь!
Щож, їх дурно викидати,
А новії купувати?
Се-ж нерозум! Бога бійсь!“

Поки так балакав Касим,
Аж до лазні входить разом
Пан багдадський судія.
Кинулись до него слуги:
Сей роззув, турбан зняв другий...
„Я натру! Обмию я!“

Абу Касим аж озлив ся
І з під лоба подивив ся
На лизунство „подлих“ слуг,
Тай пішов у лазню живо,
А за ним глядів жартливо
Той його ніби-то друг...

Був там довго чи коротко,
Паривсь гірко чи солодко,
Сее вже не наша річ,
Доста, що суддя ще в ванні
Кляв на слуги окаянні,
Як наш Касим вийшов пріч.

Вийшов з лазні, одягаєсь...
А де капці? Оглядаєсь,
Але капців ні сліду!
А на місці їх блискучі
Ще новісінькі папучі
Хтось поклав як на біду.

Абу Касим усьміхнув ся.
„Хитрий друг мій! Як звинув ся!
Сам немов мене ганьбив,
Та заким я вимивсь в парні,
Він взяв капці незугарні,
А папучі ті купив.“

Так то хитро Абу Касим
Виміркував серцем ласим
І повірив в догад свій!
Швидко вдяг свої онучі
І обув нові папучі,
З лазні драла дав як стій.

Та хоч дав він з лазні драла,
В слід за ним біда вже гнала,
Мов за жертвою змня!
Ось чортів спімнувши копу,
Виліз наче рак з окропу
З лазні сам пан судня.

Вийшов з лазні, одягаєсь...
Де папучі? Оглядаєсь,
А папучів ні сліду!
Замість них для осолоди
Два капчиська мов колоди
Хтось поклав як на біду.

Пан суддя був дуже строгий,
Наробив як стій тривоги:
„Хто мої папучі вкрав?
Хто для насьміху й наруги
Сі проклятії капцюги
Замість моїх тут поклав?“

Страх і трепет по всій лазні!
Шепти, мови невиразні...
Далі скрикнули всі враз:
„Ах, се-ж Касимові капці!
Певно, трясця його бабці,
Він же й обікрав тут вас!“

Зараз хопивши палюги
В здогін скочили два слуги.
Абу Касим і не снів,
Що за ним біда йде спішно!
Він в нових папучах втішно
Вже до дому доходив.

А в тім крики його гадку
Перервали: „Дядьку, дядьку,
Зупиніть ся! Стійте, гов!“
Став мій Касим, озираєсь, —
Се хлоп з лазні наближаєсь,
Весь задиханий прийшов.

„Дядьку Касим, Аллах з вами!
А там в лазні пан за вами,
Пан якийсь знатний питає.
Конче хоче вас пізнати.
Се мабуть купець багатий,
Бо нас двох по вас післав.“

Абу Касим здивував ся,
Веселенький поспішав ся,
Думав добрий зиск найти.
В лазні він вступа пороги,
Коли бач, суддя тут строгий
Як не скрикне: „А, се ти!“

„Ти се, дрантавий злодюго!
Гей, візьміть, звяжіть туго
І в тюрму його запріть!
І здійміть мої папучі,
А капчиська ті вонючі
До карку йому вчепіть!“

Тут мав лазню Абу Касим!
Не пішло йому се плазом,
Що приятель жарт зробив.
Що вже плакав і кланяв ся,
Толкував ся і звиняв ся, —
Пан суддя трохи не бив.

Мусів Касим на остатку
Пястрів видобуть десятку
І судді віткнуть в кулак,
Щоб минути злої казнї.
Так то змитий з тої лазні
Видобув ся неборак.

IV.

Мокра меланхолія Абу Касима. Він кидає свої капці в ріку Тігріс, та вони по злодійськи нічною порою вертають до него назад.

Абу Касим страх нещасний
Повернув у дім свій власний,
А вернувши розридався.
Він скупарь був, не злодюга, —
Аж тут ось яка наруга
Впала, що й не спамятавсь.

„Боже! — крикнув він крізь сльози, —
Чи ж то я коли де в лози
Крадене добро таскав?
Чи в каварнях крав турбани?
Чи по лазнях я кармани
Людськії ревідував?

„Чи з злодіями я шляв ся,
До комори добирав ся,
З стайні коні виводив?
Чи то я підніс правицю
На халіфову скарбницю?
Чи везіру*) догодив?

*) Везір — високий урядник державний.

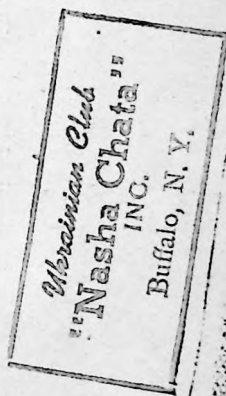
„Будь я не купець, а віхоть,
Як чужого хоть за ніхоть
До моїх прилипло рук!
Щож судді я тому вдіяв,
Що мене він позлодіяв
І здер з мене гроший гук!

„Боже, знаєш в своїй власти,
Чи хоч думку мав я вкрасти
Ті папучі навісні!
Я-ж не ткнув ся б їх, як живо,
Коб не жарт, що так злосливо
Хитрий друг удрав мені!

„Ах, та вже тепер я бачу,
Що мою поцтыву вдачу
Тії капці в гріх ввели!
Я бажав папучі мати, —
Мусів се мій друг пізнати,
Щоб він висів на гили!

„Я бажав в нових ходити, —
Грошей жаль було купити,
Пристрастила ся душа
До отсих кайданів клятих!
Через них прийшлось віддати
Купу ось яку гроша!

„Кляті капці! Засліпили
Ви мене зовсім в тій хвили,
Душу спутали мою!
Ви мене вели до згуби!
Так за те я чорту в зуби
В сій хвилині вас даю!“

В тім настрою страх понурім
Він за вуха капці шнуром
Міцно враз оба звязав,
Взяв на плечі мов колоду
І над річки Тігра воду
В тихих думках поманджав.

Не далеко мав манджати:
Близько від його кімнати
Бистрий Тіпріс шумно плыв.
Абу Касим над рікою
Став і ось перед собою
Свої капці положив.

„Капці, — мовив він, — невдячні!
Ви забули, необачні,
Як я вас любив, беріг!
Як я звільна в вас чалапав,
Кілька сот разів вас латав,
Підбивав, скріпляв як міг!

„А про те ви, капці клятї,
Замість вдяки, благодатї
Довели мя до біди!
Ось вам від старого друга
Замість вдяки та-ж наруга:
Йдїть до біса до води!“

І каміня в них наклавши,
Шнуром добре завязавши
Розмахав і бух в ріку!
А вертаючи до дому
Тішивсь, що собі самому
Пімсту видумав таку.

Ой, так, так! Собі самому!
Бо коли вернув до дому
І про капці ні ду-ду,
Злая доля на готові
Тії капці стофунтові
Мала на його біду.

Ось три дні собі минули.
Нічю рибаки тягнули
Невід в Тітрісі по дні.
Як тягнули, так тягнули,
Раптом щось тяжке почули,
Мов колоду у матні.

„Бачність! Риба знать велика!“
Крикнув невода владика, —
„Затягай до беріжка!
Живо братці! Осторожно,
Бо її сполошить можно!
Але-ж бестія тяжка!“

Стогнуть рибаки, працюють,
Знай до берега прямцюють,
Аж ось раптом: пррр, та гов!
Запаялась матня в колоду!
Щоб відпять, владика в воду
Мусів бовтнуть стрімголов.

Довго шпортався там та нипав...
Виліз — ледво-ледво хлипав.
Хлопці невід потягли.
Ще тяжкий! Ну, Богу хвала!
Значить, риба не прорвала!
Страх цікаві всі були.

Витягають: що за дідько!
Рибнї хвоста не видко!
Діри у матні кругом,
А на сподї для вигоди
Два капчиська мов колоди
Та ще й з камяним нутром!

Став владика тай журить ся,
Проклинає аж курить ся:
„Щоб йому тристенний біс,
Тому вражому падлюці,
Що ті дідьчїї пацуці
Нам в найкращий вир занїс!“

Аж один рибак погляне,
Тай говорить: „Пане, пане!
Чи-ж не знаєте ви їх?
Се-ж, — тристенний його бабці! —
Абу Касимові капці!
Він собі з нас робить сьміх!“

„Так?“ — владика лютий крикнув,
Капці з невода він смикнув
І нічого не сказав:
Взяв на плечі мов колоду,
І прискорюючи ходу
Вулицею поманджав.

Не далеко мав манджати:
Зупинив ся просто хати,
Де наш Абу Касим жив;
Там, щоб хвильку відітхнути
І довкола позирнути,
На землі їх положив.

Пусто скрізь було в тій хвили.
Тож він розмахав що сили
Капцями тай бух в вікно!
Сам на річку скочив живо,
Та знай шепче: „Маєш пиво!
Маєш! Все мені одно!“

V.

Рожево-пахуче пробудженє Абу Касима, гіркий плач його
і рішенє — спалити капці у огни.

Не злякавсь так Йона того,
Як його з човна сухого
В морську кинули глубінь;
Не в таке впав остовпіне
Беда, як мертве каміне
Прорекло йому: Амінь;*)

Не такий Филистимлянів
Страх напав, як стовп той грянув,
Що звалив сліпий Самсон, —
Як злякав ся Абу Касим,
Коли брязком-стуком разом
Вдарило йому на сон.

„Боже правий! Боже правий!
Чи то сон такий лукавий,
Чи кругом валить ся сьвіт?“
Так прокинувшись бурчав він,
Сонні очі протирав він,
Щоб довкола поглядіть.

*) Беда, знаменитий англійський письменник і проповідник IX віку осліп на старість, та проте ходив проповідати від села до села. Раз збиточник-провідник завів його між каміне; Беда виголосив огнисту проповідь, після якої каміне крикнуло: Амінь.

Поглядає — горе! горе!
У покою наче море
Запахує розлилось,
А в тім морі серед хати
Мов острів якийсь заклятий
Бовваніє чорне щось.

Чи то казка? Чи то снить ся?
Щоб зовсім потверезить ся,
Він потяг себе за ніс.
„Ні, не сплю! І ось вже дніє.
Та який се холод віє
Крізь віконце? Що за біс?“

Він зриваєсь, з ліжка сходить,
По тім морі босо бродить
По самісінькі кістки;
Раптом скрикнув мов безумний,
Впав на ліжку, мов до трумни —
Зрозумів усі звістки.

Він пізнав те чорне диво,
Що близь ліжка горділиво
У олійку розляглось:
Не острів се в океані,
Його капці окаянні
Повернули к нему ось.

Як пізнав їх дід нещасний,
То йому відразу ясний
Став весь звязок загадок:
Шибга збита, бутля збита,
І та річка скрізь розлита —
Весь покій в олійку мок!

„Боже! За щож стілько кари?
У підлозі всюди шпарі,
Весь олійок пропаде!“
Скрикнув Касим, серед хати
Скочив, щоб олій збирати —
Але де збирати, де?

Поки там найшов боклагу,
Вже старого скупиндрягу
Кара повна досягла:
Весь олійок втік у шпарі,
Окрім запашної пари
Дошка голая була.

Став наш Касим, страту баче,
І сердечне, ревне плаче,
Бороду на собі рве;
Кілько раз на капці гляне,
Їх клине, що духу стане,
А лютує, аж реве.

„Капці, капці, каро божа!
Що за демон з Тііру ложа,
З дна річного вас добув?
На мою тяжку руїну
В нещасливу годину
У вікно мені шпурнув!

„Чом не довершив вже злови
І мені вас, до хороби,
Не шпурнув на лоб старий,
Щоб я сьвіта більш не бачив,
І не кляв і не собачив
З горя так, що Боже крий!

„Щож я буду бідний діяв?
Всі надії, бач, розвіяв
Лютий ворог в один мах!
Через капці проклятуці
Наробив з олійку гущі,
Сотню пиястрів виссав прах!

„Капці, капці, бузувіри!
До якоїж ви ще міри
Дійдете в завзяту злім?
Краще б кров мою ви пили,
Аніж бутлю сю розбили!
Щоб розбив вас божий грім!“

Але капці серед хати
Розлягли ся як маїнати —
Чорні, мокрі та важкі, —
Вид їх бридкий, безугарний,
Та за тее запах гарний,
Бо в олійку по пряжки!

Вид сей — Касимова скрута.
Піднімалась злоба люта
В його серці против них.
„Стійте, клятї шлапацюги!
За всі шкоди і наруги
Я на вас пімщу ся в миг!

„Моїх рук ви не втечете,
Марно, гидко пропадете,
Як собаки навісні!
Як Жидів тих кровопійців,
Єретиків-боговбійців
Я спалю вас у огні!“

Сю завзяту постанову
Й грішную її основу
Абу Касим проскрипів,
Потім капці взяв за чуби,
Щоб задвигать їх до груби,
Та враз став, мов остовпів.

„Мокрі, кляті! Що робити?
Як же їх мені спалити?
Адже треба сяжень дров,
Поки шкіра ся розмокла
Висхне — щоб тут нагле здохла! —
Значить, кошт і страта знов!

„Винесу хиба на кришу,
Там на пару днів їх лишу,
Най собі на сонці схнуть,
А тоді на славу божу
Дідьче се насїне вложу
У огонь — тай к чорту в путь!“

Так собі розміркувавши
І на палку капці взявши
Касим їх на дах поніс.
Верг там, та не бачив того,
Як сьміявсь і кпив ся з нього
Злий збиточник, клятий біс.

VI.

Собачі герці на дасі і їх сумні наслідки в низу. А ти плати,
Абу Касиме!

У Багдаді славним місті
Є вулиць не сто, не двісті,
А круті всі та вузькі;
А при них доми маленькі,
Наче при пеньку підпеньки,
А дахи на всіх плоскі.

Наче скрині ті біленькі,
Двері, вікна все маленькі,
Тягнуть ся доми ті в ряд,
Всі до вулиці плечима,
Кождий зиркає очима
На подвірє та у сад.

Днем народ в домах дрімає,
Доки спека донимає,
Бо там спека що аж страх;
Аж коли повечеріє,
З Тігра холодом повіє,
Люд гуляє — по дахах.

Там дахи те, що в нас сквери:
Супочивок і спадери
І сусідський розговор;
Щоб свіженьким подихнути
І на город позирнути
Всяк спішить на дах, на двір.

Днем, коли пани дрімають,
По дахах лиш пси гуляють,
Як у нас по вулицях;
Там для них простору много,
Не значить їм се нічого
Скочити з даху на дах.

Там то скоки, там то псоти
Виправляють пси і кóти,
Перегони та борні,
Гавкають немов на ловах,
Мявкають на всяких мовах,
То гризуть ся мов дурні.

Гарна річ є жарт дитинний,
Та не кождий жарт — невинний,
Не однако кождий варт:
Хлоп жартує — зарегочеш,
Пан жартує — плакати хочеш, —
Та найгірший песій жарт.

Здибали ось пси-Багдадці
Абу Касимові капці,
Що там сохли на дасі:
Всі над ними поставали,
Головами знай кивали,
Мов над карпом у вівсі.

Поставали тай не знають,
Що з тим звівірем діяють мають,
Далі гаркли: дзяв, дзяв, дзяв!
Звівір сидить, немов колода.
Пси міркують: ось пригода!
Вже один за вухо взяв.

Гаркнув, тягне — годі рушити!
Ба вже другий зуби сушить,
Капця торгає за ніс.
Тут і иньші скоком, скоком,
Хто встиг просто, а хто боком —
Гей до капців, щоб їм біс!

Гавкають на всякі гласи,
Рвуть за вуха, за обцаси,
Відривають прищіпки,
Торгають куди попало,
Та всегó ще їм за мало, —
Розігрались залюбки.

Два, три разом їх чіпають,
Капці в гору піднімають,
Тягнуть, котять, волочуть:
Сей упаде, той прискоче,
Сей гаркоче, той дзявкоче, —
Затягли їх в самий кут.

Та хоч тут їх дотащили,
То в спокою не лишили, —
Міри песій жарт не зна!
Далі рвали і гарчали,
Піднімали і тручали,
Наче пер їх Сотона.

Раптом зойкнув песьсько з жаху,
Як тяжезні капці з маху
Гримнули з ним враз у низ.
Иньші пси мов змиті стали,
В низ хвости всі попускали,
Потім мовчки розійшлись.

Так злочинець, зло зробивши,
Утікає, хвіст стуливши,
Геть у гори та ліси.
Слухайтеж, яку провину
В нещасливую годину
З капцями зробили пси!

По при Касимів домище,
Тиснучись к стіні чим ближче,
Щоб не впасти де під віз,
Власне сею годиною
Йшла бабуся з дитиною, —
Видно біс її надніс.

Стала баба просто рога,
Задивила ся небога,
Як счепились два вози:
Коні шарпають та рвуть ся,
Візники трохи не бють ся,
А пани кричать: вези!

Стала баба, всьміхаєть ся,
Щось їм радить збираєть ся,
А дитя держить в руках.
В тім гар-гар, гур-гур почулось,
Щось страшне таке метнулось,
Мов увесь звалив ся дах.

Зглянутись не встигла баба, —
Вже кіхтяста песя лаба.
Шкряб її через лице!
Передерла мов драбину, —
Баба кинула дитину
Та й кричить; „Ой, щож отсе?“

На дитину-ж ту нещасну
Впали капці рівночасно,
Мов із неба лютий грім:
По головці як дістало,
То лиш дрібку запищало,
Тай уже було по нім.

Тут вже івалт і крик зробив ся!
Перед домом люд стовпив ся,
Всі кричать, мов на живіт.
Баба кров з лица втирає,
Мов безумна знай питає:
„Що се, чи валить ся сьвіт?“

Та дитя як мертве вздріла,
То страшенно заревіла:
„Ой ягідочко моя!
Моя внучечко єдина!
Щож без тебе, сиротина,
Та почну на сьвіті я?“

Люде слухають, зітхають.
„Що тут стало ся?“ питають.
„Хто се, як дитину вбив?“
Та як капці угледіли,
В один голос заревіли:
„Ось він! Ось хто се зробив!“

„Га, сеж Касимові капці
Вбили внучечку тій бабці,
Ще й самій роздерли твар!
Абу Касим! Гей, чи чуєш?
Капців своїх так пильнуєш?
Де він, клятий той скупарь?“

Абу Касим наш нужденний
Вчувши галас той страшенний,
Весь поблід і помертвів,
Весь затряс ся мов трепета,
Бо вже чує, що в тенета
Біс його зловити вспів.

Вийшов, мов на суд злочинець.
Гнеть якийсь там челядинець
Здоровенний, аж горить,
Хап його за руку живо:
„Ось де, пане, ось те пиво,
Що ви успіли наварить!“

І притяг його до баби,
Абу Касимові лаби
Її кровю обмазав.
„Бачте! Бачте кров невинну!“
Потім вбитую дитину
В руки Касиму поклав.

„Нате, пане, понесіте!
Або хоч собі зваріте!
Саме добре у окріп!
Певно сего ви бажали,
Як ті капці заставляли,
Мов на вовка в лісі сліп“*).

„Ганьба! Ганьба! — крикнув разом
Тлум весь — ганьба, Абу Касим,
Що забулись ви аж так:
Баб та діти розбивати!
Бо на щож би пакувати
В капці стільки каміняк?

*) Сліп — прилад до вбивання великих звірів, зроблений на подобу мишачої пастки.

„Людоїде з серцем драба! —
Скрикнула кровава баба —
Ти не думай се собі,
Що свою тяженьку рану,
Свою внучечку кохану
Подарую я тобі.

„Люде добрі! Присьвідчіте!
І зо мною враз ведіте
До судді його, як стій!
Всяк щоб знав його провину,
Най він сам несе дитину,
Капці ж двом тра взять на кій!“

Абу Касим як заклятий
Слова ще не успів сказати,
Спамятати ся не міг,
Як усе те, мов невольна
Візія якась пекольна
Так його і збило з ніг.

Весь він кровю обагрений,
Мов розбійник навіжений,
А мертво дитя в руці,
А при нім кровава баба,
Перед ним два крепких драба
Носять капці на дрюці.

А довкола тлум-громада!
Оттака чудна парада
Вулицями потяглась.
Крики знай гудуть завзяті;
При судейській ось палаті
Вся ота юрба зляглась.

Пан суддя вже жде на ганку.
„Абу Касим! А, коханку!
Ми знайомі вже мабуть.
Ну-ко, що ти вдрав нового,
Що людий привів так много?
Що се так вони ревуть?“

Довгу хвилю се трівало,
Напотів суддя немало,
Поки розпитав як слід,
Хто й яку зробив провину,
Хто і як убив дитину
І роздряпав бабі вид.

Та судді хоч ясно стало,
Що було в тім ділі мало
Абу Касима вини,
Та вже мав на него пік він,
І для того так орік він:
„Поєлику капцани,

„Що зробили всю ту страшність —
Абу Касимова власність,
І її повинен він
Пильнувати, зберігати, —
То й одвіт повинем дати
За дитини сеї скін.

„Поєликуж ся дитина —
Баби внучечка єдина,
Вся надія її дому,
То крім кари за убійство
Має Касим се злодійство
Відплатити по закону.

„Мусить з нею подружитись,
На нове дитя розжитись,
Щоб її не вигас рід.
А за кару пястрів двісті,
Других двісті тій невісті
За каліцтво дати слід“.

Так премудро розсудивши,
Двісті пястрів получивши
Пан суддя потяг домів, —
Касим же, мов громом вбитий
Став, не знає що робити, —
Остовпів і занімів.

УП.

Як Абу Касим поспевав ся останної любови і який скарб
закопав у ночи.

Я не знаю, як там тому,
У кого в розпалі злону
Кат всю шкіру з тіла здер;
Та здаєть ся менше-більше,
Ані ліпше ані гірше
Касим чув себе тепер.

Він стояв мов остовпілий,
На лиці мов крейда білий,
Радше жовтий наче віск;
В голові його мішалось,
Серце в груди знай стискалось,
В ухах чув ся шум і тріск.

Далі шепнув: „Боже, Боже!
Що то людська злоба може!
Бий вас божий грім усіх!
Я знесу ті всі руганя,
Чень вас ще мої зітхання
Здують, мов ковальський міх!“

Так побожно він зітхнувши,
Вид турбаном завинувши
Скудив ся, щоб геть іти;
Та в тій хвилі руки штири
З двох боків його вчепили:
„Гей, кудиж то справивсь ти?“

Абу Касим аж здрігнув ся,
Зупинив ся, озирнув ся, —
Бачить, се поліціянт.
Він держить його за поли,
Тай кричить: „А гов! Поводи!
Пане, ось де є ваш фант!“

„Що за фант?“ — „Ну, ваші капці.
Пане, ми не голодрапці,
Ми не ласі на чуже!
Ось вони, ще й на дрючнї:
Нате вам їх! В тій хвилині
Забирайтесь з ними вже!“

Весь народ зареготав ся.
Абу Касим не змагав ся,
Капці на коркоші впер,
Тай махає — та поводи!
Знов щось сїп його за поли.
Тай кричить: „Що ж я тепер?“

Знов оглянувся Абу Касим,
Тай аж весь здрігнув ся разом,
Мов в кропиву голий сїв:
Се ж та баба, що з за неї
Він зазнав біди сієї, —
Щоб її де вовк ізїв!

Вся розпатлана і боса
І брудна і кривоноса,
В роті чорні зуби два,
Руки мов граблі худії,
Щоки мов та грязь сїдії,
А голосить мов сова.

От така то краля мила
Абу Касима вчепила
Наче грішну душу кат:
З ним під руку забираєсь,
Примиляєсь, усьміхаєсь,
Мов він муж її чи брат.

„Абу Касимцю, мій друже!
Не смутись мені так дуже!
Вид свій милий розпогодь!
Вжеж тобі за всі ті страти
Скарб великий і багатий
В мні отсе дає Господь.

„Ах, я так тебе кохаю!
Все віддам тобі що маю,
Всю себе тобі віддам.
Ох, як рада я безмірно!
Лиш мене люби ти вірно,
Рай правдивий буде нам!“

Абу Касим тес вчувши
Та хребет в дугу зігнувши
Силкував ся утекти,
Та бабиця не пускає,
Його к собі притискає,
Тай говорить: „Що ж се ти?

„По що так мене волочеш?
Чи втекти від мене хочеш?
Чи забув, як випав суд?
Коли любиш, люби дуже,
А не любиш, не жартуй же,
Оплату дай мені ось тут!“

Щоб від баби відчепитись,
Мусів Касим знов поритись
В своїм чересі як стій:
Триста п'ястрів добуває,
Важко стогне і зітхає
І дає і мовить їй:

„Бий тебе суха коцюба,
Ти красавице беззуба!
На́ отсе та подавись!
На́ добро моє, натїш ся!
Шнур купи собі й повісь ся,
Лиш від мене відчепись!“

Баба гроші загорнула,
Та на Касима зирнула,
Мов її він батька вбив.
„Ти без серця! Що монети!
Та чи справді-ж так мене ти
Ані раз не полюбив?“

Люд регочесь, рака лазить,
Абу Касим тільки й п'азить,
Щоб від баби драла дать.
Сплюнув люто, відвернув ся,
Між юрбою протиснув ся
Тай попер куди видать.

Біг отак, не зупиняв ся,
І назад не обертав ся,
Бо мороз дер по хребті;
Аж до дому причвалавши,
Двері всі позамикавши
Відітхнув у самоті.

Відітхнувши, відсапнувши
І на капці позирнувши
Мало знов він не здурів:
Бачилось йому в тій хвили,
Що вони йому грозили:
„Впадеш через нас у рів!“

Абу Касиму аж тісно,
В животі зробилось млісно,
В лівім вусі дзїнь-дзїнь-дзїнь!
Рогом очи витріщає,
І на капці поглядає,
І тремтить увесь мов тїнь.

Далі каже: „Боже правий!
Певно дух якийсь лукавий
В тії капці увійшов!
Вже-ж я певно бідний згину!
В нещасливую годину
З ним собі я в спір зайшов!“

„Що-ж мені тепер робити?
Сего ворога не вбити
Нї прогнати патиком.
Злого духа не підкупиш,
Ані иншим не відступиш,
Нї не кинеш геть тайком!“

„Та стрівайте! Маю раду!
Чейже в більший гріх не впаду,
А позбудусь може зла!
В тії капці з добра-дива
Певно пакісна, злослива,
Грішная душа вийшла.“

„Відбуває тут покуту
І на мене пізьму люту
Певно мусить мати за те,
Що над нею збиткував ся,
А її не здогадав ся
В місце схоронить сьвяте!

„Аджеж кажуть мудрі люде,
Що душі такій не буде
Супокою, хоч пропадь,
Поки хто її зостанки
Із молитвою до ямки
Здогадаєсь закопати.

„Грішна душечко покутна!
Ох, даруй, що баламутна
Мисль моя, мов те дитя,
Доси вперто так блудила
І тебе не нарядила
До спокійного бутя!

„Та тепер, свій гріх пізнавши,
Стілько кар за него взявши,
Я мов брат, мов рідний твій
Ще сю нічку з молитвами
В затишку тебе до ями
Схороню на супокій!“

Хто-б побачив, як наш Касим
У побожність вдаривсь разом,
Як над капцями прикляк,
Як молив ся, в груди бив ся,
Охав, на землі стелив ся,
Рік би: Стік ся неборак!

Е, та добре нам судити,
Як так з боку все слідити!
А стрібуй гіркої пить,
То весь сьвіт тобі затьмить ся,
І здуріти не дивниця:
Будеш капці хоронить!

Так до ночі промолившись
І водою окропившись
Абу Касим зійступ взяв,
Капці зав'язав в мішницю
І на близьке кладовище
Серед ночі почвалав.

Там довкола озирнувшись,
Коло муру в лук зігнувшись
Став глибоку яму рить,
Потім капці в ню вложивши
І присипавши й прикривши
Помоливсь і щез у мить.

VIII.

Слухи про чарівника і Абу Касимова руїна.

Всюди темно, тихо, глухо.
Напружає око й ухо
Абу Касим всяку мить,
Та дарма! Мов у могилі!
Незвичайного не в силі
Нічогоісінько зловить.

Та зла доля хоч незрима,
Знай очима злобно блима
І слідить за ним, слідить!
Лист шелесне, гилька хрусне,
Пес загавка, фіртка лусне —
Абу Касим знай тремтить.

Вбіг до дому, за хвилину
Вліз у ліжку під перину,
Богу дякує, що так
Все пішло йому щасливо, —
Та зла доля, хоч лїниво,
Все повзе за ним як рак.

Як се так вона зновила,
І кому найперш відкрила —
Се втопила в пїтьмі ніч:
Та досить, що до схід сонця
Від віконця до віконця
Бігла ся кумедна річ:

Вартовий сказав Селіму,
А Селім знов Ібрагіму,
А від сего чув Ахмет,
Від Ахмета дід та баба,
А від сих ціла громада
Сей нечуваний предмёт;

Сеї ночі в пізну добу
Край халіфового гробу
Хтось стогнав і землю рив,
Щось шептав і щось мурликав,
Знать нечистих духів кликав,
Потім скарб у землю скрив.

Мусів бути скарб здоровий,
Бо мішище двокірцьбовий!
Як він там його заніс?
Певно не о власній силі,
А заніс і при могилі
Закопав нараяв біс.

Скарб у землю закопавши,
Приптоптавши й приплескавши
Він те місце так закляв —
Стражник чув на власні вуха —
Щоб відразу впав без духа,
Хто б копать там починав.

Вдравши вчинок сей поганий
Чародій той окаянний
Знявсь у гору наче птах
І через паркан лиш фуркнув, —
Вжеж то біс його так штуркнув!
Аж згадати тое — страх!

Ну, та стражник не таківський!
Вчинок бачучи дідківський,
Хоч зимниця ним трясла,
За чарівником тим адським
Повз по вулицям багдадським
Геть аж до його житла.

Ледво рано заворіло,
Донесло ся вже се діло
До багдадського судді;
То суддя від тої мови
Схопивсь наче лев на лови.
Го, го, го! Вжеж бути біді!

Чисто вмившись, помолившись,
Поснідавши тай убравшись
Мовив він до посіпак:
„Зараз кличте вартового!
Чародія нам ось того
Нині треба ще на гак!“

Як для зла, то вартового
І шукать не треба довго —
Він і сам десь близько ждав;
Пан суддя вже в уніформі,
З вартовим по всякій формі
Протокол як стій списав.

„А тепер гляди, небоже!
Докінчить се діло гоже —
Твій найперший заповіт!
Правду своїх слів докажеш,
Як нам зараз же покажеш
Чародія того слід!“

Пан суддя в одну хвилину
Вдяг турбан на головину,
Посіпак узяв сім пар —
І готов був до походу
Хоч в огонь, а хоч у воду,
Мов козак той на Татар.

Рушив похід вулицями,
Та не просто, манівцями,
І що хвилі ріс, міцнів,
Бо що крок юрба цікава,
Чуючи яка се справа,
Пристає до них з боків.

За малої пів години
Натовп люду незлічимий
Гоготів неначе грім,
Вулицями плив, як слиж вивсь,
Аж нараз спинивсь і стійбивсь
Там де Касимів був дім.

Вартовий сказав: „Ось тут він!“
Пан суддя сказав: „Мабуть він
Ще не вилетів, ще спить.
Ну-ко живо, як найтихше
З всіх боків отсю хатище
Щільно треба обступить!“

Люде хату обступили,
Та гармідер учинили,
Шум такий і гук і рев,
Що збудив ся Абу Касим,
До вікна підскочив разом:
Зловлений, мов в сіти лев!

Ще не знає, що за штука,
Вже суддя у двері стука:
„В імя права! Відчиніть!“
А народ реве та кличе:
„Де ти, клятий чарівниче?
В комин на мітлі не їдь!“

Абу Касим відчиняє,
Весь тремтить і сам не знає,
Чи живий він, чи мертвий.
Пан суддя від разу к ньому:
„Ти господарь сего дому?
Бе, ми знаємось, старий!“

Тут всі люде мов здуріли.
Засьміялись, заревіли:
„Абу Касим! Чарівник!
Он хто зорі краде з неба!
Он кого спалити треба!
Стережіть, щоб нам не зник!“

„Люде добрі“ — мовить Касим...
Та суддя як крикне разом:
„Стій! Ні слова! Ні мур-мур!
Хлопці, гей! для остороги
Разом в него руки й ноги
На один звяжіте шнур!“

Абу Касима що сили
У обарінок скрутили,
Положили на поміст, —
От тоді суддя сідає
І допроси починає.
Що то Касим відповість?

„Як зовеш ся?“ — „Абу Касим.“
„Чим жиєш ти?“ — „Хлібом, мясом..“
„Люде, чуєте? Блюзнить!
Хліб та мясо він вживає,
Ласки ж божої не знає,
Що живими нас держить!“

„Маєш нам тепер сказати,
Як не хочеш, щоб у пяти
Ми пекли тебе огнем,
Що за чар в ночі ти діяв,
До й яке ти лихо сіяв?
Говори, бо ми почнем!“

„Люде добрі, — стогне Касим, —
Хоч печіть, хоч бийте плазом,
В чарах несвідомий я!
Капці, капці ті прокляті,
Що хотів я поховати, —
Ось уся вина моя!“

„Що, брехуне ти проклятий?
Капці хтів ти поховати?
Чи здурів, чи дурш нас?
Зараз все признай для суду,
Бо як ні, то зараз буду
З шкіри в тебе дерти нас!“

Бідний Касим стогне, оха,
Завкаєсь та по троха,
Путаючись в купі слів,
Хоч безладно та нескладно,
Та тим більш для всіх принадно
Своє горе розповів.

Та чим більш він плакати хоче,
Тим сильнійше люд регоче,
Аж тримаєсь за боки;
Лиш суддя мов чорна хмара:
„Брехо, жде на тебе кара
Справедливої руки!

„Хоч ти крутиш і циганиш
Але нас не отуманиш!
Ну-ко, зараз нас провадь,
Де ті капці поховав ти!
Та як в тім не буде правди, —
Будеш тяжко відбувать!“

Тут зайшла маленька хрія:
Як старого чародія
Аж до цвинтаря дігнать?
Чи йому розпутать ноги,
Чи тягнути край дороги,
Чи для него віз нанять?

Бачте, вірять мусульмане,
Що як лиш на землю стане
Чарівник, то дідьчих сил
Набереть ся, напоганить,
Всіх одурить, отуманить,
Щезне, полетить без крил.

Та на те найшла ся рада.
„В міх його!“ кричить громада.
Вперли Касима в мішок,
Завязали чуб до речі,
Два драби взяли на плечі
Просиливши на дрючок.

Абу Касимові капці

Ukrainian Club
"Nasha Chata"
INC

Як колись із Галааду
Добрий кетях винограду
Два Жидове взявшись враз
На дрючку несли під гору
До жидівського табору
До Мойсея на показ, —

Так у місії на дрючині
Абу Касим бідний нині
На кладовище чвалав,
А за ним суддя престрогий,
А довкола люд премпогий,
Мов рухливий, пестрий сплав.

Та ось збили ся тісніще.
Стражник мовить: „Ось се місце!“
А суддя: „Розпутать міх!“
Виліз Абу Касим з міха,
Та слаба йому потіха
Серед тих людей усіх.

Мусїв місце показати;
Зараз кинулись копати, —
Живо капці віднайшли;
Втішились мабуть капцюги
З пана свого наруги,
Тай що їм не гнить в землі.

Абу Касим мов розбитий:
Сумовитий, не сердитий
На ті капці кинув зір.
Ну, програв остатню пробу!
Вже тепер дягай до гробу,
Але капцям більш не вірь!

Ой зітхнув бідак, похнюпивсь!

Тимчасом суддя насупивсь

І до Касима мовля:

„Сьвятотате! Тле мерзена!

Твоїм ділом осквернена

Ся посьвячена земля!

„Варт би ти на палъ за тее!

Та щоб місце се сьвятеє

Смертний присуд не сквернив, —

Облекши свої калити:

Пять сот пястрів заплатити

Мусиш так як завинив.

„Триста пястрів на сьвятині,

Сто мені за труди нині,

Вартовому пятьдесять,

Решту на весь люд сей чесний!“

„Ось присуд тобі чудесний!“ —

Всі присутні верещать.

Абу Касим на коліна!

„Пане, се-ж моя руїна!

Де-ж сі гроші я візьму?“

Та суддя рік по хвилині:

„Як не зложиш їх ще нині,

Повандруєш у тюрму!“

IX.

Як Абу Касим своїми капцями зробив революцію в Багдаді.

Як часом у темній пущі
Блуд кого візьме ся злющий,
Помотає всі стежки, —
Чоловік у дикім страху
Там і сям біжить без шляху,
Мов овечка навпрішкі,

Коли гонить вовк лапастий, —
І чим більше він попасти
Силуєсь на правий шлях,
Тим густійша оболока
Сьвіт йому краде з під ока,
Щоб в знесилї він поляг, —

Так і Касим бідолаха,
Видко — волею Аллаха,
Що скупарь був сьвітовий,
Через капці ті судіги
У такі впав рештабіги,
Що хоч сядь та вовком вий.

І чим більш він силкував ся,
Наче в сіти вюн звивав ся,
Щоб їх збутись на конєць,
Тим впертійш вони вертались,
За полу його хватались,
Мов заклятий в казці мрець.

Ось тепер, як ті шкрабища
Зо сьвятого кладовища
З під землі злий дух відгріб;
Як ще Касиму в додатку
Стопаястрівок видер пятаку —
Геть весь скарб його, весь хліб, —

То сердега вже не плакав,
І не охав, не балакав,
І не торгав бороди,
Лиш сидів неначе змитий,
Мов мертвець рядном укритий,
Що не знає вже біди.

Так без мови і без руху
І без болю, мов без духу
Довго, довго він сидів;
В хаті пусто, голі стіни,
Та він вперто, без відміни
Все на капці лиш глядів.

Капці-ж клятїї, безбожні,
Мов пани які вельможні
Знай пишались перед ним —
Повні глини і каміня,
Мов небожі сотворіня
Видом пуджали грізним.

Абу Касим стуманїлий
Чув, як капці гомонїли
Ось таку до него річ:
„Дурню! Нас ти відцурав ся!
В пястрах, скарбах ти кохав ся!
Деж тепер ті пистри? Пріч!

„Де олійок твій рожевий?
Де котел є твій спіжевий,
Що в нїм гроші ти дусив?
Ну, за чим ти бігав, тюпав?
Зуб судьби усе те схрунав,
Тільки нас не розкусив.

„Ми одні, чи чуєш, друже,
Так тобі все вірні дуже,
Як ти сам був вірний нам.
Стільки лїт проживши спільно
Вже розстатись нам не вільно
На потїху ворогам!

„Що вони собі міркують?
Най із тебе й з нас кепкують,
Тя старий про те не дбай!
Нас державсь, як був багатий,
Нас до смерти мусиш мати,
В нас війдеш і в божий рай.“

Абу Касим стуманїлий
Враз підскочив мов здурїлий,
Кинувсь бігти до дверий;
В руки голову сцїпивши,
Вуха пальцями закривши
Простогнав він: „Боже крий!

„Я дурію! Я дурію!
Двох думок злічить не вмю,
А промову капців чув!
Що вони від мене хочуть?
Чом жите моє лоточуть?
Щоб їм вік поганий був!

„Нї, не витерплю я з ними
Ані днини, нї години!
Сам їх вид мене убе!
Або сам втечу де з хати,
Або мушу їх запхати
Так, що й чорт їх не найде.“

Так він душу облекшивши,
Міцно се постановивши
Ладитись в дорогу став:
Ноги вбув, оперезав ся,
Плащ накинув, геть зібрав ся,
Капці в міх запакував.

Чи снідавши що, чи з постом,
Кладкою чи може мостом
Через Тіпріс перебравсь,
І тоді вже шахом-махом,
Не стежками ані шляхом
В чисте поле він попхавсь.

Ходить, лазить, житєм важить,
А тут з верха сонце пражить,
Мов наняте для біди;
Абу Касим сохне, вяне, —
То присяде, то знов стане,
Та пищить: води! води!

Втім — чи чорт отсе чарує,
Чи напавду вухо чує
Під землею: буль, буль, буль!
Касим скуливсь, схопивсь духом
Тай побіг кудись за нюхом,
Наче Жид той до цибуль.

Біг, біг, біг ще з пів години,
Аж ось глянь: на дні долини
Невеличке озерце
Холодочком подихає,
Мов від сонця в тінь ховає
Кришталевеє лице.

Сїв наш Касим, покріпив ся,
І обмив ся і напив ся,
Свобіднійше відігхнув,
Богу дяку дав сердечну,
Що в сю спеку безконечну
Хід його сюди звернув.

Спочивав тут добру хвилю
І таку чув пільгу милу,
Волю в серці і простір,
Мов уся біда від нині
Геть забігла в багна сині,
Щезла в темних зворах гір.

І в душі його старечій
Шбло враз: „Ануж, до річі,
Моїм капцям місце тут?
Ся вода глибока таки,
В них тяжкії каміняки, —
Кину, буде їм капут!

„Адже тут де гляне око,
Як далеко і широко,
І душі людий нема!
Рибакп сюди не ходять,
Стражники сюди не бродять, —
Тут спокій, тиша сама!“

І не довго міркувавши,
Капці добре розмахавши
З міхом бух до озерця!
Навіть серце не здригнулось,
Прочуте не окликнулось
В бідолашного старця!

Де там! Він ще рад-радїський.
Наче той коняка міський,
Що на поле вирвавсь раз;
Рже і фирка й сам не знає,
Чи пасе ся, чи гуляє,
Чи хомут на вік отряс?

Так наш Касим відпочивши,
Капці в озері втопивши
Холодком вертав домів —
А такий веселпй, ручий,
Наче скарб найшов гадючий,
Що й ціни сказать не вмів.

Йде — руками розкладає,
Усьміхаєсь, щось гадає,
Навіть пробував співать.
„Нї, не зломить доля злюка!
Абу Касим крепка штука,
Будо з нею воювать!

„Хоч ти й як мене приперла
І гіркого перцю втерла.
Через капці ті менї,
Та не думай, що я впаду!
Дам собі ще якось раду,
А не вступлю ся, о нї!

„Дім продам — старий домище,
А про те він варт ще висше
Як тих тисяч п'ястрів! Ну,
Тисяч п'ястрів, та-ж се гроші!
Ой, які ще я хороші
Гендлі в ними розпічну!

„Наплюю на всі олійки
(Тут нещасної олійки
Пригадавсь йому кінець),
Кину ся на шовк, тканини,
Одамашки, кармазини, —
Славний буду я купець!“

Повернув до дому в нічку,
Не вечеряв, навіть сьвічку
Не сьвітив, а спати ляг;
Спав спокійно мов дитина,
Снів, що він малий хлопчина
Знай-гуляє по полях.

Та як рано встав з постелі,
По своїй зирнув оселі —
Голо, пусто, сумно скрізь!...
То аж згорбивсь і насовивсь,
Мов на лихо знов готовивсь,
Ждав на підступи якісь.

День минає, другий — тихо.
„Ну, значить: минуло лихо!“
Абу Касим міркував;
І вже з легка, осторожно,
Чи де що здобуть не можна,
По базарі мишував.

Як той пес, що в него вуха
Й хвіст обтято, лячно нюха,
Все ховаєсь по кутках,
Боком ходить, озираєсь,
Всього острого лякаєсь —
Так засїв під шкіру страх, —

Так наш Абу Касим бідний,
Мов заклятий, мов негідний,
Мов приبلуда, мов знайдух
Вулицями повз несьміло, —
Горе так його присіло,
Що прибило в ньому дух.

Та відсалавшись крихітку,
Мов та квітка, що у літку
Вітер до землі пригне, —
Він почав знов підійматись,
І міцніти й простуватись,
Горе забувають страшне.

Аж отсе одного рана
Чує: баба наче п'яна
Коло студні щось кричить.
По хвилині — дві, три, штири
Хором крик такий счинили,
Аж в ухах йому лящить.

Слуха Касим: що за диво?
Чень же не впились так живо!
Тай тоді чого сей крик?
Чи напав на місто ворог?
Чи мечет розбив на порох?
Чи халіф де з міста зник?

Рад би знати, що там преці,
Але щось мов тьохка в серці:
„Стережись! Не пхай там ніс,
Де тебе ніхто не просить!
Вже коли бабами носить,
То жартує певно біс!“

Крик при студні дужчий, дужчий...
Вже там тлум зібрав ся злющий,
Вже ревуть — добра не жди!
Чути: „Зрада! Дідьчі штуки!
Дайте нам тих злюк у руки,
Що збавляють нас води!“

Касим тее зачуває,
Вийшов з хати тай питає:
„Люде добрі, що вам є?
Що за крик тут, що за ропіт?
Що з водою вам за клопіт?
Хто води вам не дає?“

„Гей, — говорить хтось з народу, —
Вчора ще ми мали воду
З сеї студні як хрусталь,
А тепер — що за причина?
Хоч би вам одна краплина!
Не тече, аж серцю жаль!“

„Щож нам всім тепер робити?
Чим нам митись, що нам пити,
Чим варити? Ївалт! Розбій!
Гей, біжім до магістрату,
Най на студню сю закліату
Нам порадить що, як стій!“

І вже з криком вулицями
З дрéколами й налицями
Йде збунтований той тлум:
Тут зітхання, онде сльози,
Там проклятя і погрози.
Галас, крик і рев і шум.

Ба, чим ближше до комуни,
З права, з ліва, з боку суне
Все нова й нова юрба:
Водоноси з коновками,
То прачки йдуть з праниками —
Всіх одна жене журба.

Пляц широкий заповнили,
Заревли всі враз, завили:
„Івалт! Води, води, води!
Хто нам воду вкрав із студні?
Клятi вороги облудні!
Дайте но нам їх сюди!“

Страх пішов по всім Багдаді!
Вже й житю пани не раді
На засідане зійшлись.
„Воду красти що повід?
Найпевнійше водопровід
Попсував ся десь колись.“

І одні людий втишають,
Другі знов майстрів збирають
Водопровід розслідить.
Не було се легке діло...
Вже геть-геть повечеріло
Без води пищить, гудить

Весь народ, тремтять всі власти,
Бо тлум грозить ся напасти
На уряди, на склепи...
Аж ось радість! Всі криниці
Буль-буль-буль! Крізь рури з криці
Трисли водяні стовпи.

„Як? Де? Відки? Що за диво?“
Весь народ пита сквапливо, —
Та ніхто не відповість.
Лиш майстри, які ходили,
Водопровід розслідили, —
Можуть дати певну вість.

Величезний здвиг народу,
Що весь день чекав на воду,
Жде тепер на тих майстрів.
„Ось надходять! Живо! Живо!
Говоріть, яке там диво?“
Тлум реве, немов здурів.

Х.

Остатній удар на Абу Касима і його поєднанє з капцями.

Вечеріло, сутеніло...
Чи було яке там діло
В Абу Касима, чи ні —
Щось весь день було так нудно,
Думать тоді, спати трудно,
Прочутя якісь скрутні...

То походить, то знов ляже,
То щось пише, то знов маже,
То чита сьвятий Коран,
Та слова перед очима
Скачуть, кров у виски грима,
Мов о стіни бе таран.

Прочувало серце лихо
Билось і квилило тихо,
Мов голодне немовля,
Та холодний ум старечий
Невиразні тії речи
Дусить, цитька, придавля.

Та нараз — всесильний Боже! —
Що се все значити може?
Крик розляг ся наче грім.
Голосів страшна громада
Репетує: „Зрада! Зрада!
Тут він! Тут! Його се дім!“

Абу Касим теє чує —
Вже не мислить, не міркує,
Похолов увесь як труп.
Серце вже йому сказало:
„Знов на тебе лихо впало!“
І вже жде скажених куп.

А на двóрі люд лютує,
Ломить двері, репетує:
„Де він? Дайде нам ло рук
Сего Жида, водокрада!
Розтоптать його як гада!
Мало смерти! Мало мук!“

Абу Касим весь здрігнув ся,
З остовпіня враз прочнув ся.
Ледво дишучи піднявсь.
Сил остатніх добуває,
Проти люду виступає,
І оттак до них озвався:

„Люди добрі, горожане!
Що се за таке погане
Діло мав я поповнить?“
Та юрба його запекла
Заглушила: „Згинь! До пекла
Йди чортам отак служить!“

І ручища вже тугенькі
Хап його мов у обценьки,
Вяжуть, крутять, аж хрустить.
Сотня голосів гукає:
„Зараз смерть тебе чекає!
Гріх живцем тебе пустить!“

„Люде добрі, — плаче Касим, —
Я-ж безсильний, я ваш вязень;
Бийте, вішайте мене!
Я вам вирватись не в силі, —
Та скажіть, сусіди милі:
Що зробив я так страшне?“

„Що зробив? Огидну зраду
Ти хотів весь люд Багдаду
Спрагою на смерть вморить
Ти заткав нам водопровід,
Ти був бунту й шуму повід!
Признаєш, чи хочеш крить?“

Ukrainian Club
"Nasha Chat"
INC.
Buffalo, N. Y.

„Признаватись? Боже правий!
Ти мій свідок, ти ласкавий,
Ти невинність не скривдіш!“
„Що, невинність? — люд скрегоче, —
Він вдавать невинність хоче!
Ось наш доказ! Погляди-ж!“

Люд в тій хвили проступив ся,
Хлоп у хату протовпив ся
Мокрий, ззяблий, ледво ліз;
Оберемком, у охапці
Абу Касимові капці
Він постогнуючи ніс.

Серед хати їх придвигав,
Гепнув, аж весь дім заплигав,
В батька, матір так і гне:
„Бий тебе суха ялиця!
Чиж не гріх то? Чи годить ся
Так морочити мене?“

„Пане, тут гукають люде,
Що отсе ваш мебель буде?
Я не знаю. Та коли
В водопровід ви їх вергли,
Всему місту воду сперли, —
Гарний плід ви здобулі.

„Знайте, наші люде штири
Мало смерти не пожіли
В сперту лазячи діру;
Їм на ліки і всю плату
Ви дасте, коханий тату,
Бо я шкіру з вас зідру.

„Знайте далі: щоб ті капці —
Кроть за ногу вашій бабці! —
Із каналу там дістать,
Мусіли ми — на сумліне! —
Водопроводу склепіне
На три лікті руйнувать!

„Що за се вам добру плату
Подиктують з маїстрату —
Будьте певні, пане мій!
А тепер іще за працю,
Що приніс вам сую цяцю,
Заплатіть мені як стій!“

Абу Касим слів тих слухав,
Наче чемерицю нюхав,
Далі скрикнув: „Божий суд!
Люде! На стіну не лїзьте!
Забийте мене, повісьте
Без розмови зараз тут!

„Жить обридло! Надокучив
Сам собі я й вас намучив...
Видно Бог мене прокляв.
Най сповнить ся суд сим часом!“
Те сказавши Абу Касим
Тяжко-важко зарідавав.

В тім народ заметушив ся,
У дві лаві розступив ся,
Ага*) в хату увійшов,
А за ним грізнії мари:
Поліцейських штири пари
З криком: „В імя права! Гов!“

„В імя права! Всі тут разом!
Хто між вами Абу Касим?“
Абу Касим мовить: „Я.“
„Маєш з нами без протесту
Йти до міського арешту —
Воля власти, не моя.“

Абу Касим похилив ся, —
Вже не плакав, не молив ся,
Знав, що тут йому капут.
Там у міській буцегарнії
Дні йшли й ночі незугарнії,
А він ждав тай ждав на суд.

А тим часом комісарі
То по штири, то по парі
В його домі так і шпять:
Урядують, оглядають,
Щось цінують, викладають,
Риють, порпають, глядять.

*) Те що комісарь поліції.

Довго порались — та марно,
А вкінці списали гарно,
Що хотілось їм списать;
Абу Касима з арешту
Привели, аби всю решту
Присуду йому сказать.

„В імені царя і Бога!
Щоб був пострах і тривога
На зломисленних усіх,
Щоб всі проби зради й бунту
Вирвать з коренем до шпунту,
Завязать мов кицьку в міх —

„З огляду, що Абу Касим
Вперто, злобно раз за разом
Наш нарушував спокій,
Врешті стримав водопровід,
Тим до розруху дав повід,
Страту касі містовій —

„Ми, правителі народу,
За ті збитки, за ту шкоду
Ухвалили: у секвестр
Дім підсудного узяти,
Все що мав, сконфіскувати,
І вписати у реєстр.

„А що слідства урядові
Дібр движимих в його домі
Ніякіських не знайшли
Окрім капців кольосальних,
Що причиною фатальних
Всіх пригод його були —

„То ми з огляду й надії
На літа його старії
Ухвалили записать :
Щоб знав наших ласк ехемпла,
Без заплати такси й штемпля
Капці ті йому віддать.

„Присуд сей, то слово боже.
Винуватець виправді може
Жалуватись до царя, —
Та се будуть нам докори,
Знак зухвальства й непокори,
А за се не жди добра.

„Тож гляди, ти діду клятий !
Пробуй лиш рекурсувати,
Зараз у тюрму підеш.
А вже там тобі на пробу
Ми такого всиплем бобу,
Що й рішенця не діждеш.“

Абу Касим аж здрігнув ся,
В три погібелі зігнув ся,
Руки к серцю приложив :
„Ай, панове! Золоті-сьте!
Все приймаю, хоть повісьте,
Бо на все я заслужив.

„А отсе, що в своїй ласці
Віддали мені ви капці —
Се глибоко чую я!
О, бо добру я тюрму мав,
В пості й холоді роздумав,
Що за скарб в них маю я.

„Бачте, був я зла катряга,
Безсердечний скупиндряга,
Від голодних дер я хліб,
Голих, бідних пер в болото,
Лиш у срібло та у злото
Душу всю свою заґріб.

„Та Аллах благий та бистрий
Знає добра доглянув искри
У душі моїй на дні;
Сими капцями мов міхом
Искри ті роздув з успіхом
У могутії огні.

„Все моє добро дочасне,
Все що я вважав за власне,
В тих огнях мов труск спалив,
Щоб хоч на старії літа
Вільно міг я в світ глядіти,
Всіх любив, його хвалив.

„Капці, скарбе мій великий!
Вами-ж то нога Владки
В мою душу увійшла!
Вами Бог мене сліпого
Вивів з пільми, із грузкого
Багновища злюби й зла!“

І до капців своїх бідних
Він припав немов до рідних,
Їх любовно цілував, —
Далі шнура розмотавши
І на плечі їх поклавши,
Добре знов їх привязав.

„Ось, панове, так від нині
Аж до смертної години
В місті буду я ходить —
Жебраком та богомільним,
Та від зла й покус всіх вільним,
Буду каші ті носити.“

Се сказавши поклонився
І помалу віддалився.

„Одурів“ — рекли пани.
Серце троха в них щеміло.

„Нуж халіф узнасть, в чім діло?“
З страхом думали вони.

4593

Та впокоїли ся живо.
Абу Касим став правдиво
Щирим, дійсним жебраком.
Вулицями волочився,
Під мечетами*) молився,
Тричі в Мекку**) йшов пішком.

Дніпровська міська
централізована
система публічних
бібліотек

Довго він прожив ще в Бозі,
Вмер десь голій у берлозі,
З капцями його затиш
По жебрацьки й поховали,
Споминали, величали —
Він турецьким став сьвятим.

ДАРУНОК

*) Мечет — магомеданська божниця.

**) Мекка — місто в Арабії, де знаходить ся давня національна сьвятина Арабів, а потім і всього мусульманського сьвіта — Кааба (чорний камінь, що впав із неба). Хід до сего міста вважає ся заслугою і спасенним ділом для кожного магомеданця і кожний обовязаний хоч раз в житю бути там.